

Dit document is opgesteld naar aanleiding van het deelprogramma Wederopbouw van de visie Erfgoed en Ruimte en is een nadere uitwerking van de kernkwaliteiten zoals die genoemd zijn in bijlage 3 van de Visie Erfgoed en Ruimte.

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden.

Rhenen

Rhenen binnenstad

Toonbeeld van de wederopbouw

Inhoud

- Wederopbouw: tonen van een tijdperk *pagina 2*
- Methodiek en leeswijzer *pagina 3*
- De wederopbouwperiode *pagina 4*
- Wederopbouwkernel Rhenen:
 - een moderne middeleeuwse stad *pagina 7*
- Uitgangspunten van het wederopbouwplan *pagina 10*
- De kernkwaliteiten *pagina 12*
- Conclusie *pagina 15*

Wederopbouw: tonen van een tijdperk

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2011 dertig wederopbouwgebieden geselecteerd uit de periode tussen 1940 en 1965. In deze periode is een groot deel van Nederland opnieuw ingericht. Dat gebeurde op een totaal andere manier dan vóór de oorlog. De geselecteerde gebieden geven met elkaar een goed beeld van hoe er gedacht, gebouwd en ingericht werd en kunnen worden beschouwd als toonbeelden van de Wederopbouwperiode. Ze onderscheiden zich nationaal of zelfs internationaal, bijvoorbeeld vanwege de kwaliteit van de architectuur of als bijzonder voorbeeld van stedenbouw of landschapsinrichting. De Rijksdienst heeft de gebieden in drie gebiedstypen ingedeeld: de wederopbouwkeren (herstelde oorlogsschade), de naoorlogse woonwijken (planmatige opgezette uitbreidingswijken) en de landelijke gebieden (agrarische ruilverkavelings- en landinrichtingsgebieden).

Wederopbouw is één van de vijf prioriteiten uit de rijksnota *Kiezen voor karakter*, de rijksvisie op erfgoed en ruimte die op 15 juni 2011 door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de minister van Infrastructuur en Milieu namens het kabinet is aangeboden aan de Tweede en Eerste Kamer (TK 2010-2011, 32 156 nr. 29).

De selectie als wederopbouwgebied zorgt in de eerste plaats vooral voor meer aandacht en waardering. Daarnaast wil het Rijk stimuleren dat de bijzondere eigenschappen, de kwaliteiten van de Wederopbouwgebieden, ook in de toekomst herkenbaar aanwezig blijven en als cultureel erfgoed een rol van betekenis spelen in de ruimtelijke ordening.

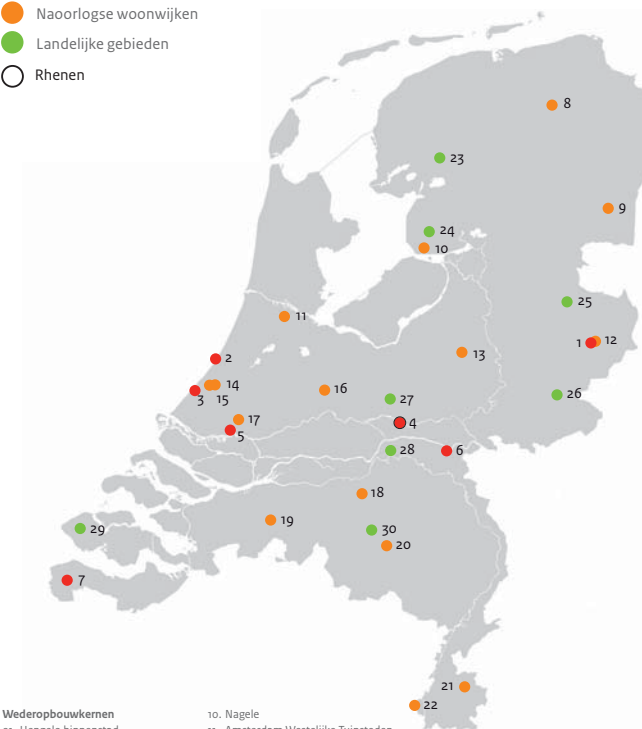
In lijn met de *Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg* (TK 2009-2010, 32 156 nr. 13) wordt hier in juridische zin invulling aangegeven – niet door aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht – maar als uitvloeisel van de verplichting om cultuurhistorie onderdeel te laten zijn van de belangenafweging in het kader van de totstandkoming van bestemmingsplannen, zoals opgenomen in artikel 3.1.6 lid 5 onder a van het Besluit ruimtelijke ordening.

Nu zo'n zestig jaar na de realisatie bouw of aanleg, zijn deze wederopbouwgebieden als gevolg van maatschappelijke en sociaaleconomische veranderingen, object van (ingrijpende) vernieuwingsoperaties. De uitdaging hierbij is om ontwikkelingen en vernieuwing hand-in-hand te laten gaan met het behoud van het bijzondere karakter van deze gebieden.

Kennis, inzicht en begrip van de cultuurhistorische waarden van de wederopbouwgebieden en hun ruimtelijke ontwikkelingsgeschiedenis zijn van belang bij het maken van weloverwogen keuzes in de planvormingsprocessen. Dit gebiedsdocument is bedoeld ter ondersteuning hiervan en brengt de bijzondere kernkwaliteiten van één van deze gebieden in beeld: de wederopbouwkeren Rhenen

30 wederopbouwgebieden

- Wederopbouwkeren
- Naoorlogse woonwijken
- Landelijke gebieden
- Rhenen

Wederopbouwkeren
 01. Hengelo binnenstad
 02. Katwijk aan Zee Boulevardzone
 03. Den Haag Atlantikwallzone
 Kijkduin-Zorgvliet
 04. Rhenen binnenstad
 05. Rotterdam oostelijke binnenstad
 06. Nijmegen binnenstad
 07. Oostburg

Naoorlogse woonwijken
 08. Groningen De Wijert-Noord
 09. Emmen Emmermeer, Angelse en Emmerhout

10. Nagele
 11. Amsterdam Westelijke Tuinsteden
 12. Hengelo Klein Driene I en II
 13. Apeldoorn Kerschoten
 14. Den Haag Mariahoeve
 15. Leidschendam-Voorburg
 De Heuvel Prinsenhof
 16. Utrecht De Halve Maan
 17. Rotterdam Ommoord
 18. Den Bosch Plan Zuid/De Pettelaar
 19. Breda De Heuvel
 20. Eindhoven 't Hooft
 21. Heerlen Vrieheide
 22. Maastricht De Pottenberg

Landelijke gebieden
 23. Skarsterlân Haskerveenpolder
 24. Noordoostpolder
 25. Vriezenveen
 26. Berkelland Beltrum I
 27. De Groep en omgeving
 28. Maas en Waal-West
 29. Veere Walcheren
 30. Boxtel en Best De Scheeken

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Methodiek en leeswijzer

De methodiek is er op gericht de kernkwaliteiten uit de Wederopbouwperiode te analyseren en herkenbaar in beeld te brengen. Als basis voor de ruimtelijke analyse zijn bestaande studies gebruikt, waar nodig aangevuld met een veldbezoek om de bureaustudie te toetsen. In het colofon van dit document is opgenomen welke studies en rapporten als basis gebruikt zijn voor dit gebiedsdocument. De inhoudelijke focus van de gebiedsdocumenten ligt op de Wederopbouwperiode en de actuele situatie van het gebied. Om de context van de ontwikkelingen te begrijpen, zijn waar nodig relevante ontwikkelingen uit andere tijdsperiodes meegenomen in de analyse.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de wederopbouwperiode in het algemeen en de specifieke ontwikkelingen met betrekking tot wederopbouwkeren (herstelde oorlogsschade) in het bijzonder. In de erna volgende hoofdstukken wordt ingezoomd op het onderhavige gebied en wordt door middel van een gebiedsanalyse geïdentificeerd wat de specifieke kernkwaliteiten zijn die dit gebied tot een wederopbouwgebied van nationaal belang maken.

Bron: gemeentearchief Emmen

De wederopbouwperiode

Nederland maakte tussen 1945 en 1965 een ongekende transformatie door. In ruimtelijk, economisch en in sociaal-maatschappelijk opzicht veranderde ons land ingrijpend. Na de Tweede Wereldoorlog was veel landelijk gebied, gebouwde omgeving en infrastructuur zwaar beschadigd geraakt, stonden onder water of lagen compleet in puin. Het herstel van de oorlogsschade en de wederopbouw begon al in de oorlog. Steden en dorpen herrezen uit het puin dankzij krachtige samenwerking en een sterke centrale sturing. In deze periode zijn veel innovatieve en ongekende ontwerpen gerealiseerd, zowel bij stedelijk herstel en uitbreiding als bij de herinrichting van het landelijk gebied en de aanleg van nieuw land.

Wederopbouwplan

De verwoeste en beschadigd geraakte steden en dorpen mochten pas bouwen, nadat de gemeenten een goedgekeurd wederopbouwplan hadden. En hoewel er tijdens de oorlog weinig is gebouwd, is er wel druk gewerkt aan ruimtelijke plannen. Na de bevrijding werd het *College van Algemeene Commissarissen voor de Wederopbouw* opgericht, dat adviseerde over het herstel van de verwoeste (binnen)steden, en namens de minister de goedkeuring verleende aan wederopbouwplannen. Alles wat met bouw, herbouw, de verdeling van bouwmaterialen, aantallen woningen en de inrichting en ordening van het land te maken had, werd centraal door het Rijk geregeld. Deze strikte overheidssturing was ook een gevolg van de krappe financiële situatie in Nederland. Pas na de start van de Amerikaanse Marshallhulp in 1948 om de Europese economie beter op gang te brengen, kwam er ook vaart in de uitvoering van de wederopbouwplannen.

Herstel en vernieuwing

Het herstel van de oorlogsschade werd ook aangegrepen om de verkrotting in de binnensteden aan te pakken. Veel gemeenten wilden meer centrumfuncties, cityvorming: meer winkels, maatschappelijke functies en zakelijke bedrijven, en minder plek voor de woonfunctie. In Rotterdam en Nijmegen keerde maar 10 tot 15% van de woningen terug in de binnensteden. Wanneer we kijken naar de resultaten van de wederopgebouwde kernen, zien we vaak een mix van traditionele vormgeving en moderne inrichting. De kleinere gemeenten wilden meestal een reconstructie van de vooroorlogse situatie. Meer dan aanpassingen voor verbetering van de verkeerssituatie was dan niet gewenst. In de grotere gemeenten koos men vaak voor een modernere invulling. Mede door de eigentijdse architectuur van nieuwe bouwopgaven als warenhuizen en kantoren, de nieuwe verkeersdoorbraken en de grootschaligheid van pleinen is de uitstraling van de vernieuwde binnensteden eerder modern te noemen.

Rhenen. Kaarten: MUST

De brandweerkazerne (nu het gemeentemuseum). Op de achtergrond de toren van de Cunerakerk.

Wederopbouw kern Rhenen: een moderne middeleeuwse stad

Rhenen ligt in de bocht van de Nederrijn, tegen de steile helling van het zuidoostelijke deel van de Utrechtse Heuvelrug. De natuurlijke omstandigheden zorgen voor kenmerkende hoogteverschillen en verre zichten naar het water. De ligging van de stad is naast fraai, ook strategisch. Niet alleen moest er in de veertiende eeuw een stenen stadsmuur gebouwd worden, het verklaart ook waarom Rhenen tijdens de Tweede Wereldoorlog deels is verwoest. De rol van de stad als essentiële schakel in de Grebbelinie had tijdens de inval van het Duitse leger in mei 1940 grote gevolgen. Hoewel belangrijke gebouwen als de laatgotische Cunerakerk, het oude en nieuwe raadhuis, het postkantoor en het museum gespaard bleven, lag de helft van de binnenstad in puin. Na de Slag om Arnhem op 17 september 1944 kwam Rhenen opnieuw onder vuur te liggen tot de capitulatie in mei 1945, nu door de geallieerden en vanaf de andere kant, de overzijde van de rivier. Vooral het zuidelijk deel van de stad en ook de Cuneratoren raakten beschadigd. In totaal werden tijdens de Tweede Wereldoorlog zo'n 185 woningen verwoest, 637 zwaar beschadigd en 473 licht beschadigd.

Een paar maanden na de verwoesting van mei 1940 ontwierp stedenbouwkundige Cees Pouderoyen, leerling van de Delftse hoogleraar Granpré Molière, een wederopbouwplan. Hij werd bijgestaan door ir. J.B. van der Haar, voorzitter van de plaatselijke welstandcommissie, die de feitelijke dagelijkse leiding over de wederopbouw had. In de eerste oorlogsjaren kwam het plan gedeeltelijk tot uitvoering. De nieuwe schade in 1944 vergde een aanpassing van het ontwerp en dateert uit 1946.

Rhenen omstreeks 1910.

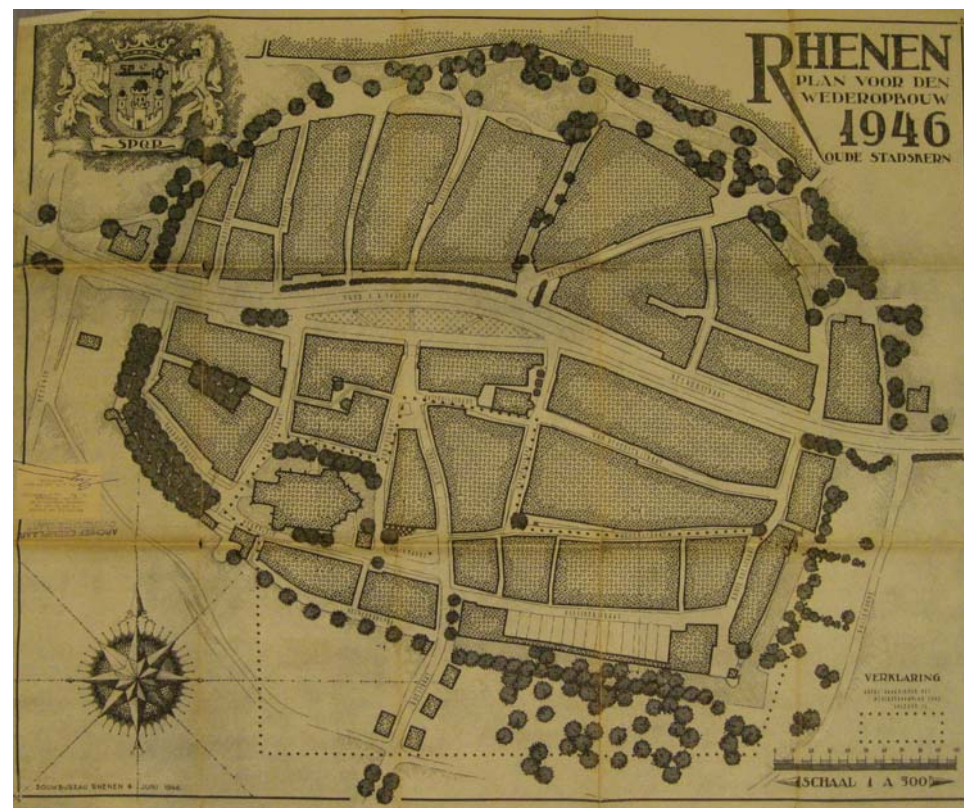
De Cunerakerk in 1945, de toren beschadigd door de beschietingen.

Kerngegevens

- *Materiële schade*: Circa 185 woningen verwoest, 637 zwaar beschadigd en 473 licht beschadigd
- *Soort schade*: Duitse inval in mei 1940 en geallieerd offensief in najaar 1944
- *Ontwerper(s) wederopbouwplan*: C. Pouderoyen
- *Goedkeuring wederopbouwplan*: 1946

Plan voor de wederopbouw 1940. Bron: Van Embden 1946

Het gewijzigde wederopbouwplan uit 1946. Bron: Gemeentearchief Rotterdam

De Frederik van de Paltshof/Herenstraat. Bron: SteenhuisMeurs

Uitgangspunten van het wederopbouwplan

Rhenen had in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog alle uiterlijke kenmerken van een voormalige vestingstad: compact en op sommige plekken nog met haar twaalfde-eeuwse stadsmuren. De grachten – de voormalige Natte en Droge Doelen – waren gedempt en deels heringericht als plantsoengordel. Het stratenpatroon herinnerde aan de drie voormalige stadspoorten aan de west-, oost- en zuidzijde. Het bebouwingsslint langs de doorgaande Herenstraat fungeerde als de ruggengraat, delen van de oude kern waren onbebouwd. De Cunerakerk en het raadhuis aan het marktplein vormde het religieus en bestuurlijk centrum. Na de verwoestingen diende deze historische gegroeide structuur als uitgangspunt voor het wederopbouwplan. Wel werden aanpassingen gepleegd zowel in structuur, rooilijnen, de verkaveling als in de morfologie. Zo ontstond een nieuw stadsbeeld, waarin de geschiedenis sterk doorklonk.

Bepalend voor de vormgeving van het wederopbouwplan was het besluit de Rijksweg dwars door Rhenen te handhaven en niet met een rondweg om de stadskern te leiden. De bestaande bochtige Herenstraat werd verbreed van negen naar maar liefst zeventien meter, een eis van Rijkswaterstaat. Stedenbouwkundige Pouderoyen voegde een langwerpige verblijfsplein toe, het Frederik van de Paltshof, evenwijdig aan de verkeersweg. Zo werd deze niet alleen een verkeersader, maar was er ook ruimte voor bijvoorbeeld markten. Inspiratie was de Zutphense Groenmarkt. Door Pouderoyen het 'cultureel en wereldlijk centrum' genoemd, gaf het plaats aan winkels, een hotel, het raadhuis en andere openbare gebouwen. Het plein is met terrassen aangelegd om het aanwezige hoogteverschil te benadrukken. Aan de noordzijde begrenzen geschoren lindebomen de ruimte. De geënceneerde route kent aan het begin en einde doorzichten op de omgeving, waardoor het landschap nooit ver weg is.

De tweede ingreep was de vergroting van de openbare ruimte rond de Cunerakerk. De vormgeving van het Frederik van de Paltshof als centrum van de culturele ruimte vormde een contrast met de meer statische vormgeving van het Kerkplein als symbool van het geestelijk leven. In het plan van 1940 kreeg het plein een bijna vierkante vorm en in 1946 werd het plein met de Vismarkt, ten oosten van het plein rond de kerk, samengevoegd. De zuidelijke rooilijn van de Vismarkt werd teruggelegd, zodat deze een groter oppervlakte kreeg. De samenvoeging van de twee pleinen en het terugleggen van de rooilijnen bracht drie belangrijke historische gebouwen bijeen: de Cunerakerk, het raadhuis en de waag. De ambitie om van deze plek wederom het bestuurlijk centrum te maken vond geen doorgang; de waag werd omstreeks 1950 afgebroken en het oude raadhuis kreeg slechts een ceremoniële functie als raad- en trouwzaal.

De derde belangrijke ingreep was het herstellen van de gave begrenzing van de oude stad. Aan de noordzijde lag een mooie plantsoengordel, maar aan de zuidzijde was de overgang tussen stad en landschap vertroebeld. Stedenbouwkundige Pouderoyen projecteerde een wandelweg langs de stadsmuur, met uitzicht op het Betuwelandschap (het Keldermanspad/Doelenwal). Restanten van de stadsmuur zelf werden in 1954 gerestaureerd. In de stad werden op diverse plekken 'groene balkons' gecreëerd. De balkons aan de noord- en zuidzijde, beschermd door de stadsmuur of een gemetseld muurtje, boden een vrij uitzicht over de lager gelegen stad en het landschap en verbonden de stad met het omliggende landschap. Het Koningshof herstelde als nieuwe weg niet alleen de rondgang rondom de kern, maar vormde een hoger gelegen bordes. Iets lager gelegen bood de bestaande Buitenomme een mooie wandeling in het rivierenlandschap. Het door Pouderoyen beoogde resultaat: het afbakenen van de historische stad, is tot op heden beleefbaar.

Luchtfoto van Rhenen in de noord oostelijke richting vanaf Cuneratoren

Bij de wederopbouw van Rhenen werd systeembouw afgewezen. De nieuwe bebouwing moest aansluiten op de bestaande situatie en een pittoresk beeld scheppen. Twintig geselecteerde architecten kregen de opdracht om een wand met zes gebouwen te ontwerpen die verspreid over vijftien bouwblokken in de stad uitgevoerd werden. In geen enkele gevelwand kwam hetzelfde ontwerp twee keer voor. De gebouwen – allemaal met verschillende hoogtes, vensters, gevels en plattegronden – stonden overigens wel op één gemeenschappelijke betonfundering, een mooie combinatie van naoorlogse standaardisatie en een vooroorlogse uitstraling. Het resultaat was een gevarieerd stadsbeeld dat voldeed aan de wens om met traditionele bebouwing de gehavende stad aan te helen.

Frederik van de Paltshof/Herenstraat in aanbouw in 1947: een verkeersweg en verblijfsruimte gecombineerd, geïnspireerd op de Zutpense Groenmarkt.

De kernkwaliteiten

In plaats van alleen op te bouwen, besloot de gemeente Rhenen na de verwoestingen de eens welvarende, maar voor de oorlog danig in verval geraakte vestingstad op een nieuwe manier in te richten. Daarbij is een unieke wederopbouw kern ontstaan. De historische, middeleeuwse kern is nog zichtbaar, maar het wederopbouwplan introduceerde ook moderne elementen. Deze houding is kenmerkend voor de meeste herbouwplannen voor de in het Grebbegebied verwoeste steden en maakt de wederopbouw kern Rhenen typisch 'Gelders'. De Middeleeuwse structuur bleef grotendeels intact, de vooroorlogse gebouwen zijn zorgvuldig ingepast in het weefsel en de landschappelijke kwaliteiten – met name de hoogteverschillen – zijn in de openbare ruimte optimaal ingezet. De Cuneratoren heeft haar rol als dominant element in de skyline behouden. De combinatie van een fraaie landschappelijke inbedding, de eeuwenoude geschiedenis en de zorgvuldige naoorlogse wederopbouw resulteerde in een van de meest vanzelfsprekende en fraaie wederopbouw kernen van Nederland.

Wat zijn de ruimtelijke erfenissen uit de wederopbouwplannen en welke kwaliteit geven ze momenteel aan de stad? Hierna volgen de vijf kernkwaliteiten die bijdragen aan de beleefbaarheid van de wederopbouw kern van Rhenen. Meestal zijn ze nog herkenbaar, soms zijn ze vertroebeld, maar juist bij toekomstige ingrepen kunnen ze aanknopingspunten bieden.

In 'Kiezen voor Karakter', de rijksvisie op erfgoed en ruimte (2011), zijn drie fysieke kwaliteiten genoemd die in de kern beschrijven waarom dit wederopbouw gebied van nationale betekenis is:

- een karakteristieke stedenbouwkundige inrichting binnen de groenstructuur van de oorspronkelijke vestingwerken;
- kenmerkende hoogteverschillen door de ligging op de hoge steilrand;
- een traditioneel vormgegeven bebouwing (herstelde oorlogsschade).

Deze kwaliteiten zijn in dit gebiedsdocument nader geduid, uitgewerkt en waar nodig aangevuld.

1. Een compacte kern in een weids landschap

Een van de meest krachtige ingrepen uit het wederopbouwplan was het bewaren, aanhelen en versterken van de Middeleeuwse stadscontour. Door het leeg houden van de uiterwaarden, het maken van een groene band om de stad en het benadrukken van de karakteristieke hoogteverschillen is het beeld van een compacte kern in een weids landschap ontstaan: een geheel eigen Rheense ruimtelijke kwaliteit. De scherpe contour zorgt voor het onderscheidende stadssilhouet van Rhenen, dat zich vanaf de rivieroever langzaam opbouwt. Vanuit de onbebouwde uiterwaarden van de Nederrijn, via de groene stadsrand met lage bebouwing, tot de Cunerakerk en -toren: de dominanten in het silhouet. Vanuit de stad zelf is het landschap op allerlei punten te ervaren, bijvoorbeeld vanaf een van de unieke 'stadsbalkons' die een fantastisch uitzicht op de omgeving bieden.

Een compacte kern in een weids landschap

2. Een uniek stadscentrum

De Frederik van de Paltshof/Herenstraat is ontworpen als een geësceneerde route, een vloeiende stedelijke ruimte, die zowel een verkeersweg als een verblijfsgebied is. Dit is het evidente stadscentrum, met winkels en een marktplein. Het profiel van weg en plein is zeer kenmerkend door de aangezette hoogteverschillen met lage muren. De bomen dragen bij aan de verblijfskwaliteit. Hoewel deze plek door de jaren heen aan kwaliteit heeft ingeboet, zit hier een grote potentie. De combinatie van levendigheid en rust en de beleefbaarheid van de markante hoogteverschillen bieden aanknopingspunten voor toekomstige ingrepen.

Een uniek stadscentrum

3. Verstild stadsleven: de boven- en de benedenstad

De Frederik van de Paltshof/Herenstraat splitst de stad in twee delen: de oplopende bovenstad in het noorden (met smalle straten in noord-zuidrichting) en de aflopende benedenstad in het zuiden. Terwijl een groot deel van de historische bebouwing tijdens de oorlogshandelingen van 1940 en 1944 verwoest werd, is het eeuwenoude Rheense stratenpatroon nagenoeg onaangetast gebleven. Een uitzonderlijke kwaliteit van het wederopbouwplan was het voortbouwen op het informele, middeleeuwse karakter van deze woongebieden. Met een beperkt aantal nieuwe straten en kleine verbredingen werd het historische stratenpatroon in de wederopbouwperiode geconsolideerd en gestroomlijnd.

Verstild stadsleven: de bovenstad

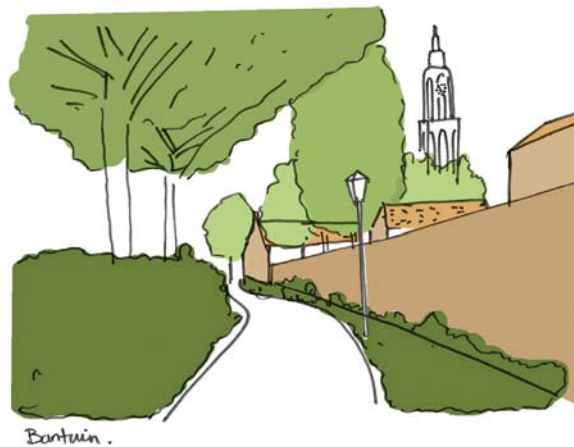
Verstild stadsleven: de benedenstad

4. Rheense ommetjes

Langs het Koningshof, het Keldermanspad en de Doelenwal loopt een rustig pad. Het is de ultieme beleving van Rhenen: een wandeling langs resten van de stadsmuur, op de oude wallen en met verre zichten over het landschap. De hoogteverschillen zijn voelbaar. Het Koningshof vormt een bordes met een prachtig uitzicht over de rivier. Iets lager gelegen biedt de Buitennomme, een mooie wandeling in het rivierenlandschap. Tussen beide paden liggen (moes)tuinen en gaardjes. Meer naar het noorden takken de routes aan op het Koningin Elisabethplantsoen. De Rheense ommetjes zijn in het wederopbouwplan behouden of versterkt en ingezet om de historische stad goed herkenbaar te houden.

Rheense ommetjes

Rheense ommetjes

5. Een geborgen architectuur

Het kleinschalige stadsbeeld dat Rhenen al eeuwenlang kenmerkt, is grotendeels te danken aan het wederopbouwplan. Met een uitzonderlijke zorgvuldigheid en gedetailleerdheid werkten verschillende architecten onder één supervisor aan de gebouwen in Rhenen. Het is ze gelukt de sfeer en samenhang die zo kenmerkend is voor een historische binnenstad terug te brengen.

Een geborgen architectuur

Conclusie

De meeste uitgangspunten uit het wederopbouwplan werden gerealiseerd en bleken duurzaam, want Rhenen is nog altijd een van de best bewaard gebleven voorbeelden van de wederopbouw. De fraaie landschappelijke ligging, het dominante silhouet van de Cunerakerk, de intieme en kleinschalige sfeer en het centrale plein zijn behouden, ondanks de druk van modernisering. Het plein ter plaatse van de verbreding van de doorgaande weg, het Frederik van de Paltshof, heeft – mede als gevolg van de toenemende verkeersdruk – een andere uitstraling gekregen. Een deel van het plein wordt nog gebruikt voor de terrassen van de horecavoorzieningen, het andere deel is in gebruik als parkeerterrein.

Op deze kaart zijn de kernwaarden van de wederopbouw kern Rhenen samengevat in één beeld.

- de lege uiterwaarden, groene band om de stad en de hoogteverschillen zorgen voor een compacte kern in een weids landschap;
- de Frederik van de Paltshof/Herestraat als geënceneerde autoroute met karakteristiek profiel en hoogteverschillen;
- de verstilte stadsdelen ten noorden en zuiden van de Frederik van de Paltshof, met eeuwenoud stratenpatroon;
- unieke wandelingen om de stad; de Rheense ommetjes;
- een kleinschalig en samenhangend stadsbeeld door een stevige regie op de architectuur.

Bronnen: **A. Blom (red.)**, *Atlas van de Wederopbouw Nederland 1940-1965*, Rotterdam 2013. **K. Bosma (red.)**, *Een geruisloze doorbraak*, Rotterdam 1995, pp 108-112, 115-120. **Ir. C. Pouderoyen**, 'Plan voor den wederopbouw van Rhenen', *Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw* 21 (1940) nr 12, pp 224-232. **Urban Fabric en Steenhuis stedenbouw/landschap**, *Wederopbouwkerneln in Nederland, Rhenen*, Schiedam 2009. **J. Zietsma**, 'De wederopbouw van Rhenen', *Bouwkundig Weekblad* 63 (1945) nr 1, pp 9-11.

Colofon

Gebiedsdocument Rhenen

Samenstelling en tekst: SteenhuisMeurs

Afbeeldingen: Alle afbeeldingen zijn afkomstig uit de beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, tenzij anders vermeld

Tekeningen en kaartmateriaal: SteenhuisMeurs

Coverfoto: Beeldbank RCE, Thea van den Heuvel

Ontwerp: Tegenwind grafisch ontwerp

Bij het tot stand komen van deze publicatie is zoveel mogelijk getracht toestemming te krijgen voor het beeldgebruik van de oorspronkelijk rechthebbenden of hun uitgevers. Indien een rechthebbende denkt aanspraak te kunnen maken op een beeld, dan kunt u contact opnemen met InfoDesk info@cultureelerfgoed.nl.

©Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2016

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed staat voor de bescherming van het roerende en onroerende erfgoed van nationaal belang. Met specialistische kennis stimuleert de dienst een goede zorg voor archeologie, monumenten, cultuurlandschap, beeldende kunst en kunstnijverheid.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort
Postbus 1600 | 3800 BP Amersfoort
033 – 421 7 421 | fax 033 – 421 7 799
info@cultureelerfgoed.nl
www.cultureelerfgoed.nl